

گفت‌وگوی
روزنامه صبا با
سازندگان فیلم
سینمایی
«احمد»

است.

در ترکیب واقعیت تاریخی و سینما، کجا بیشترین چالش و دقت را لازم داشتید تا از احساس «تحریف» دور بمانید؟

در پژوهش و بررسی تاریخ، لحظه‌هایی بسیار عظیم و سنگین وجود داشت که برای سینما باید نرم می‌شدند. واقعیت عظیم بود و اگر خیلی تعدیل می‌کردم، خطر تحریف وجود داشت. بنابراین مرز باریک بین وفاداری به روایت مستند و نرم کردن آن برای قاب سینما بیشترین دقت را می‌طلبید. هر جا روایت مستند وجود داشت، باید به آن وفادار می‌ماندم و جوری روایت می‌کردم که مخاطب باور کند و احساس نکند روایت غیرواقعی است.

برای طراحی فضای آن ۱۸ ساعت حساس، چه جاهایی از مستندات یا روایت‌های واقعی استفاده کردید و چه قسمت‌هایی را مجبور بودید با خیال سینمایی پر کنید؟

چارچوب اصلی قصه بر پایه واقعیت و زمان بندی حضور نیروها و نوع آشفتگی و تصمیم‌های کلان بر اساس روایت‌های واقعی بود. اما برخی شخصیت‌های فرعی و موقعیت‌ها ترکیبی و ساخته خیال بودند؛ تخیلی که مهار شده بود و روح واقعیت را تغییر نمی‌داد، بلکه خلاهای روایی و شخصیت‌پردازی را پر می‌کرد تا مخاطب وارد جهان قصه شود و درک کند.

روایت حادثه و قهرمانی اغلب در سینما کلیشه‌ای می‌شود، چطور تلاش کردید در «احمد» از این کلیشه‌ها دور بمانید و انسانی‌ترین وجه ماجرا را نشان دهید؟

قهرمانی که در کشور ما می‌بینیم، معمولاً از دل مردم است و ملموس است، به خصوص حاج احمد. او در میدان جنگ نیست، بلکه باید مدیریت شرایط آشفته و بحرانی را در کمترین زمان با آدم‌هایی که تضاد دارند و عواطفشان قابل کنترل نیست، انجام دهد. حقیقت درونی او با این مواجهه بیشتر عیان می‌شود؛ او قرار نیست صرفاً دستور بدهد بلکه با همفکری و تعامل، تضادها را به وحدت برساند و در خدمت مردم باشد. این انتخاب ضد کلیشه واقعی‌ترین تصویر قهرمانی است.

بین تدوین، طراحی صحنه و موسیقی، کدام بخش بیشترین اثر را روی شکل‌گیری «ریتم روایت» داشت؟

بدون تردید، تدوین بیشترین اثر را داشت. تدوین مثل نفس کشیدن است؛ اگر تند شود، درام فرو می‌ریزد و اگر کند باشد، مخاطب خسته می‌شود و عظمت حادثه بی‌جان به نظر می‌رسد. موسیقی هم در خدمت ریتم تدوین بود و طراحی صحنه، لباس و گریم به باورپذیری و واقعی‌تر شدن اثر کمک کردند تا مخاطب احساس کند در دل ماجرا حضور دارد.

در انتخاب بازیگران، دنبال چه نوع حضور یا انرژی خاصی بودید؟

همیشه دنبال بازیگری هستم که نقش را زندگی کند، نه فقط بازی کند. بازیگری که نتواند شخصیت را درک کند یا با آن هم‌ذات‌پنداری کند، برای فیلم سم است و مخاطب را از قصه پرت می‌کند. انتخاب‌ها بر اساس توانایی درک موقعیت و کنترل درونی و زیست درست شخصیت‌ها بود، نه صرفاً توان برون‌ریزی.

فیلم «احمد» در جشنواره بین‌المللی فیلم مسلمانان کانادا حذف شد، این اتفاق چه تاثیری روی نگاه شما به سینمای تاریخی و بین‌المللی داشت؟

من سال‌هاست به عدالت جشنواره‌ها اعتماد ندارم. هیچ جشنواره‌ای بی‌طرف نیست؛ سلیقه‌های سیاسی، هنری و ایدئولوژیک در آن دخیل است. بنابراین ترجیح می‌دهم با صداقت با مخاطب ارتباط بگیرم و فیلم را بر اساس ذائقه و باور مخاطب بسازم، نه برای پذیرش در جشنواره‌ها.

امیرعباس ربیعی
کارگردان:

تلاش کردم قهرمانی انسانی
و کم‌ادعا نشان دهم

امیرعباس ربیعی، کارگردان فیلم سینمایی «احمد»، در گفت‌وگو با صبا از چالش‌ها و رمز و رازهای روایت ۱۸ ساعت نخست پس از زلزله بم گفت. او توضیح داد که چگونه تلاش کرده نه تنها حادثه را بازسازی کند، بلکه ابعاد انسانی و کم‌ادعای قهرمانی احمد کاظمی را به تصویر بکشد، با تمرکز بر تصمیم‌گیری‌های آبی، مدارا با مردم و مواجهه با بحران در دل آشفتگی، تا مخاطب حس واقعی حضور در میدان حادثه را تجربه کند.

وقتی تصمیم گرفتید داستان ۱۸ ساعت نخست پس از زلزله بم و نقش احمد کاظمی را بسازید، کدام بخش از این روایت برایتان مثل یک راز پنهان بود که می‌خواستید کشف کنید؟
برای من، تصمیم‌گیری در خلأ بود که مثل یک راز پنهان به نظر می‌رسید. ما قهرمانی را می‌بینیم که در آن موقعیت هولناک، اطلاعات کامل ندارد؛ ساختارها هنوز شکل نگرفته، نقش‌ها معلوم نیست و ۱۸ ساعت اول بم به سرعت در حال طی شدن است. وقتی حاج احمد وارد می‌شود، همه بی‌نقشه‌اند و او باید تصمیماتی فوری بگیرد که فردایش ممکن است او را محاکمه کنند اگر اشتباه کند. همین لحظات آشفتگی و این که او با چه ذهنیتی وارد مسئولیت می‌شود و می‌تواند تصمیم بگیرد، برایم راز مهمی بود و می‌خواستم این گفتمان را نشان بدهم، گفتمانی که امروز جامعه و بحران‌های مختلف، از جمله بحران‌های اقتصادی، می‌توانند از آن بهره ببرند.

در فرآیند پژوهش و آماده‌سازی متن، با چه نکته‌ای درباره احمد کاظمی روبرو شدید که دیدگاه شما نسبت به فیلم را تغییر داد؟

در پژوهش‌ها متوجه شدم حاج احمد، فراتر از یک فرمانده نظامی مقتدر، بیشتر اهل عمل است تا صرفاً دستور دادن. روایت‌هایی که از او می‌شنیدم نشان می‌داد بار سنگین مسئولیت و فشار تصمیم‌ها را خودش بر دوش می‌کشید و بار ریسک‌پذیری را به عهده می‌گرفت. او نه صرفاً یک مدیر قاطع بلکه کسی بود که زیر فشار اطرافیان مدارا می‌کرد، با زیردستانش مدارا داشت و حواسش به روح و روان مردم آسیب‌دیده بود. فیلم باید چنین قهرمانی آرام، کم‌ادعا و عملگر را نشان می‌داد که متکی بر نقشه و برنامه و در عین حال اهل مدارا و رعایت حال مردم

روایت انسانی و کم‌ادعای قهرمان بم

وقتی سینما بار سنگین واقعیت را
به دوش می‌کشد

فیلم «احمد» محصول مشترک سازمان سینمایی سوره و موسسه تصویر شهر تلاش می‌کند روایت ۱۸ ساعت نخست پس از زلزله بم را نه تنها با وفاداری تاریخی بازسازی کند، بلکه وجه انسانی و کم‌ادعای قهرمانی احمد کاظمی و نقش پژوهشگر علمی را به تصویر بکشد. بازیگران و کارگردان درباره چالش‌های سنگین ایفای نقش‌های واقعی، اضطراب ناشی از مسئولیت تاریخی و روش‌های انتقال حس بحران به تماشاگر توضیح می‌دهند؛ تجربه‌ای که برای بازیگران، متفاوت از هر نقش دیگری در حرفه‌شان بوده است.

معصومه دهقان
گفت‌وگو

